

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-43>

УДК 336.225:631.1

РОЛЬ ПОДАТКОВОГО КОНСАЛТИНГУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

THE ROLE OF TAX CONSULTING IN ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Кріль Ярослава Ярославівна

кандидат економічних наук, доцент,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3421-8094>**Демків Христина Святославівна**

кандидат економічних наук, доцент,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9732-8966>**Тенюх Зоряна Ігорівна**

кандидат економічних наук, доцент,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2392-0534>**Kril Yaroslava, Demkiv Khrystyna, Tenyukh Zoryana**

Ivan Franko National University of Lviv

У статті досліджено роль податкового консалтингу як стратегічного інструменту забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств в умовах трансформації економіки України. Систематизовано функції та інструменти податкового консалтингу, які сприяють оптимізації податкового навантаження, зниженню фінансових ризиків та підвищенню інвестиційної привабливості агробізнесу. Обґрунтовано взаємозв'язок між податковим консультуванням та реалізацією Цілей сталого розвитку ООН в аграрному секторі. Виявлено ключові проблеми функціонування системи податкового консалтингу в Україні, зокрема відсутність спеціалізованого законодавства, обмежену доступність професійних послуг для малих підприємств та недостатню інтеграцію податкового планування у стратегічне управління. Запропоновано рекомендації щодо розвитку інституційної бази податкового консультування та його інтеграції у комплексні дорадчі програми для аграрного сектору.

Ключові слова: аграрні підприємства, дорадчі послуги, консалтинг, податкове планування, податковий консалтинг, податки, сільське господарство, сталий розвиток, цілі сталого розвитку.

The purpose of this research is to substantiate the strategic role of tax consulting in ensuring sustainable development of agricultural enterprises under conditions of institutional uncertainty and limited financial resources. The relevance of the study is determined by the growing need of small and medium-sized agricultural businesses for professional support in tax planning, optimization of tax burden, and minimization of fiscal risks, which directly affects their financial stability, investment attractiveness, and ability to implement innovations. The research methodology is based on systematic analysis of scientific publications, comparative analysis of international practices in tax consulting regulation, and functional-structural approach to identifying key instruments and procedures of tax advisory services. The study employs synthesis methods to establish interconnections between tax consulting tools and United Nations Sustainable Development Goals implementation in agricultural sector. The research findings reveal that tax consulting performs analytical, planning, control, optimization, and strategic functions that contribute to achieving economic, social, and environmental dimensions of sustainable development. The study systematizes tax consulting instruments including tax planning, audit of tax obligations, legislative monitoring, reporting preparation, digital technologies integration, and investment consultations. The interconnection between strategic development goals of agricultural enterprises and tax consulting capabilities has been established, demonstrating its potential for enhancing financial stability, profitability, investment potential, and long-term economic growth. Key barriers limiting

effective implementation of tax consulting in agricultural sector have been identified, including fragmented institutional environment, absence of specialized legislation, limited accessibility of professional services, insufficient integration into strategic management systems, and low level of tax culture among enterprise managers. The practical value of the research lies in developing recommendations for strengthening institutional framework of tax consulting market, integrating tax advisory services into comprehensive extension programs, and adapting European regulatory models to national economic conditions. The proposed approaches enable agricultural enterprises to enhance financial efficiency, reduce tax risks, and align business operations with sustainable development principles.

Keywords: advisory services, agricultural enterprises, agriculture, consulting, Sustainable Development Goals, sustainable development, tax consulting, tax planning, taxation.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток аграрного сектору економіки характеризується підвищенням вимог до ефективності управління, фінансової стійкості та довгострокової конкурентоспроможності підприємств. Податкове навантаження безпосередньо впливає на фінансові результати, інвестиційні можливості та здатність підприємств впроваджувати інновації. У цьому контексті особливої актуальності набуває концепція сталого розвитку аграрних підприємств, яка передбачає збалансоване поєднання економічних результатів, соціальної відповідальності та раціонального використання ресурсів. Особливо для підприємств, які функціонують у межах територіальних громад та є ключовими суб'єктами формування їх фінансово-економічного потенціалу. Дефіцит фінансово-інвестиційних ресурсів у громадах України зумовлює необхідність пошуку нових шляхів підвищення ефективності бізнесу, що є джерелом наповнення місцевих бюджетів та забезпечення зайнятості населення. Основними способами нарощення власних фінансових ресурсів є залучення інвесторів, створення нових підприємств та використання грантового фінансування. Реалізації цих завдань перешкоджають як інституційні проблеми, пов'язані з недосконалістю законодавства, так і внутрішні чинники діяльності громад, зокрема брак підготовлених фахівців для розробки стратегічних документів, модернізації інфраструктури та підготовки інвестиційних проектів. Таким чином, податковий консалтинг стає важливим інструментом не лише для забезпечення відповідності податковому законодавству, а й для формування ефективної податкової стратегії, орієнтованої на довгостроковий сталий розвиток аграрних підприємств. У цьому контексті дослідження ролі податкового консалтингу у забезпеченні сталого розвитку малих та середніх аграрних підприємств є актуальним та потребує подальшого наукового обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення наукової літератури свідчить про

зростаючий інтерес дослідників до проблематики податкового консалтингу та його ролі у забезпеченні фінансової стабільності підприємств. Зокрема, Грудзевич Ю. [1] досліджує податковий консалтинг через призму інструментів податкового аудиту, що дозволяє оцінювати ефективність виконання податкових зобов'язань та рівень податкових ризиків. Стаття Ф.П. Ткачика та І.В. Дармопук [2] розглядає фіскально-економічну сутність та причини ухилення від сплати податків, акцентуючи увагу на ролі податкового консультування як інструменту зменшення цього явища. Автори пропонують шляхи оптимізації податкових відносин та підвищення податкової культури платників, що є важливим чинником підвищення ефективності управління фінансовими потоками на підприємствах. У працях Панури Ю.В. [3], Безпалько І.Р. [4], Ромашко О. та Черевань А. [5], Тучак Т. і Крутень Х. [6] особлива увага приділяється світовому досвіду податкового консультування. Дослідники відзначають, що у європейських країнах система податкового консультування функціонує як інституційно сформований механізм, спрямований на підвищення податкової культури, зниження податкових ризиків та забезпечення добровільного дотримання податкового законодавства. Вони підкреслюють, що європейська модель може слугувати орієнтиром для розвитку вітчизняної системи, проте її впровадження має враховувати особливості національної фіскальної системи, рівень розвитку податкових інститутів та специфіку економічного середовища України. Разом із цим, аналіз публікацій [7-9] показує, що у контексті аграрного бізнесу наукові праці здебільшого зосереджені на загальних аспектах дорадництва, приділяючи увагу виробничим, технологічним та організаційним питанням.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасних умовах ускладнення податкового законодавства та зростання ролі фінансово-податкових інструментів у системі управління підприємствами податкове консультування набуває особливої

актуальності як складова професійної підтримки суб'єктів господарювання. Разом із тим, попри наявність наукових досліджень у сфері податкового консалтингу, проблематика його застосування в аграрному секторі в контексті забезпечення сталого розвитку залишається недостатньо опрацьованою, адже специфіка аграрного бізнесу, пов'язана із сезонністю виробництва, залежністю від природно-кліматичних чинників, обмеженістю фінансових ресурсів та особливою соціальною роллю у розвитку територіальних громад, зумовлює потребу у спеціалізованих підходах до податкового консультування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). На основі виявлених прогалин метою статті є дослідження ролі податкового консалтингу у забезпеченні сталого розвитку аграрних підприємств, визначення його ключових функцій, інструментів та обмежень, а також розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності його застосування у вітчизняному аграрному секторі.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковій літературі сталий розвиток підприємств традиційно розглядається крізь призму поєднання трьох взаємопов'язаних складових: економічної, соціальної та екологічної [10]. Такий підхід дозволяє забезпечити довгострокову стабільність діяльності підприємств за умови їх збалансованого поєднання. Економічна складова сталого розвитку передбачає забезпечення фінансової стійкості, рентабельності, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємства у довгостроковій перспективі. Соціальна складова сталого розвитку спрямована на підвищення рівня зайнятості, соціального захисту працівників, забезпечення належних умов праці та стабільного розвитку сільських територій. Екологічна складова сталого розвитку пов'язана з раціональним використанням природних ресурсів, зменшенням негативного впливу аграрного виробництва на довкілля та впровадженням екологічно безпечних технологій [10].

З огляду на тематику дослідження та специфіку діяльності аграрних підприємств ми вважаємо доцільним зосередитися лише на тих Цілях сталого розвитку ООН, які безпосередньо пов'язані з економічною стабільністю, фінансовим управлінням та інституційною спроможністю суб'єктів господарювання [11]: ЦСР 2 «Подолання голоду, розвиток сільського господарства» є базовою для аграрного сектору, оскільки спрямована на підвищення про-

дуктивності сільськогосподарського виробництва, забезпечення продовольчої безпеки та економічної стійкості аграрних підприємств; ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання» передбачає забезпечення стабільного економічного зростання, підвищення ефективності діяльності підприємств і створення робочих місць; ЦСР 9 «Промисловість, інновації та інфраструктура» у діяльності аграрних підприємств пов'язана з модернізацією виробничих процесів, впровадженням цифрових та технологічних інновацій; ЦСР 12 «Відповідальне споживання та виробництво» орієнтована на раціональне використання ресурсів та оптимізацію витрат; ЦСР 13 «Боротьба зі зміною клімату» є особливо актуальною для аграрного сектору, який безпосередньо залежить від кліматичних умов; ЦСР 17 «Партнерство заради цілей» передбачає розвиток ефективної взаємодії між аграрними підприємствами, державними органами, фінансовими установами та дорадчими службами.

У цьому контексті консалтинг виступає важливим інструментом реалізації економічної складової сталого. Загалом консалтинг є складовою фінансово-управлінської системи будь-якого підприємства, а не лише сільськогосподарського і виступає ключовим інструментом забезпечення фінансової стабільності та сталого розвитку. Його сутність полягає у наданні професійної аналітичної та консультативної підтримки щодо прийняття управлінських рішень у різних сферах господарювання з огляду на фінансові питання [12].

В українському законодавстві відсутнє визначення терміна «консалтинг» та чітка класифікація консалтингових послуг. Саме слово «консалтинг» (від англ. consulting – консультування) широко використовується в діловій практиці, однак правове закріплення цього поняття обмежується «Положенням про порядок організації та проведення конкурсів на право виконання консалтингових (консультаційних, аудиторських, юридичних та оціночних) послуг», затвердженим наказом Національного агентства України з управління державними корпоративними правами від 15.07.1999 р. № 131 [13]. Більше законодавці не поверталися до цього питання, тому в Україні досі відсутній спеціальний нормативний акт про консалтинг. Частково додаткову інформацію містить Перелік послуг, які можуть надавати аудитори, затверджений рішенням Аудиторської палати України від 27.09.2007 р. № 182/5 [14]. Виходячи з цього, консалтинг можна визначити як надання

консультаційних послуг щодо вирішення проблем замовника на основі дослідження та аналізу конкретної ситуації.

На сучасному етапі ринок податкового консалтингу в Україні сформувався, проте функціонує в умовах обмеженого державного регулювання, здебільшого на засадах саморегуляції, що спричиняє фрагментарність інституційного середовища та відсутність єдиних професійних стандартів. Паралельно діють недержавні професійні об'єднання, зокрема Асоціація податкових консультантів України [15] та Асоціація «Платників податків України». Крім того, платники податків можуть отримати консультації в Офісах податкових консультантів, створених у вересні 2025 року Державною податковою службою України, яка відкрила мережу з двадцяти регіональних офісів у обласних центрах та Києві. Незважаючи на активність цих інституцій, вони не мають повноважень щодо комплексного регулювання ринку, зокрема у частині ліцензування, сертифікації фахівців та контролю якості консалтингових послуг [16; 17].

У 2004 році Міністерство праці та соціальної політики України спільно зі Спілкою податкових консультантів затвердило кваліфікаційну характеристику професії «консультант з податків і зборів». Проте сьогодні відсутній спеціалізований орган, який би здійснював незалежну оцінку компетентності податкових консультантів, що ускладнює формування довіри до їхньої діяльності та стримує розвиток інституту податкового консалтингу. Разом із тим перспективність ринку підтверджується присутністю провідних міжнародних компаній «великої четвірки» (Deloitte, KPMG, Ernst & Young, PwC), що сприяють поширенню сучасних підходів до податкового планування та управління ризиками [3].

В Україні діяльність підприємств із надання консультаційних послуг у сфері комерційної діяльності належить до КВЕД 70.22, що охоплює управлінську, організаційну та фінансову підтримку компаній та громадських організацій, але діяльність податкових консультантів належить до КВЕД 69.20 «Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування». Основні види діяльності включають: облік комерційних операцій компаній та фізичних осіб; підготовку або аудит фінансових рахунків; перевірку точності бухгалтерських документів; складання податкових декларацій для приватних осіб і підприємств; надання консультацій та представництво у податкових органах [18].

З огляду на українські реалії погоджуємося з авторами [3; 12; 19] про доцільність використання досвіду країн ЄС, де функціонування ринку податкового консалтингу ґрунтується на чітких механізмах державного регулювання та професійного самоврядування. Впровадження подібної стратегії в Україні потребує ухвалення спеціального закону «Про податкове консультування», який визначав би правовий статус консультанта, порядок доступу до професії, вимоги до кваліфікації та відповідальності, а також механізми контролю якості консалтингових послуг.

Слід зауважити, що в Україні відповідно до положень Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» від 17.06.2017р. № 1807-IV своєрідним консалтингом займалися спеціальні дорадники [20]. До початку повномасштабних воєнних дій в Україні функціонувала система офіційного обліку та сертифікації дорадчих служб, що підтверджується даними Реєстру сільськогосподарських дорадчих служб, оприлюдненого на офіційному вебсайті Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Станом на 2022 рік у зазначеному Реєстрі було зареєстровано 45 дорадчих організацій. Разом із тим функціональна спрямованість зазначених дорадчих служб була переважно орієнтована на надання інформаційно-консультаційної підтримки з технологічних, організаційних, виробничих та соціально-економічних питань розвитку сільських територій. Фінансово-економічні аспекти діяльності аграрних підприємств, зокрема питання податкового планування, оптимізації податкових зобов'язань та управління податковими ризиками, не становили самостійного та системного напрямку такої дорадчої діяльності. У результаті податкове консультування фактично залишалося поза межами інституційно оформленої системи дорадчої підтримки аграрного бізнесу, що особливо актуалізує потребу в його розвитку в контексті забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств. Однак унаслідок запровадження воєнного стану та трансформації пріоритетів державної політики зазначена практика зазнала суттєвих обмежень, а діяльність дорадчих служб втратила системний характер, що негативно позначилося на доступності консультаційної, зокрема фінансово-податкової, підтримки для аграрних підприємств.

Практично податкове планування, що здійснюється за рахунок консалтингу, фактично на практиці реалізується на сьогоднішній

день лише у формі аудиту оподаткування. При цьому традиційне поняття податкового аудиту з точки зору підприємства як суб'єкта економічних відносин є більш складним, оскільки відносини з державними фіскальними органами передбачають дуальність контролю звітності: з одного боку, суб'єкт господарювання підзвітний щодо податкових платежів перед регулятором, а з іншого здійснює власний контроль формування та якості звітності, на основі якої визначаються розміри податкових зобов'язань [1].

Реалізація податкового консалтингу здійснюється за допомогою сукупності інструментів (табл. 1).

Застосування зазначених інструментів дозволяє аграрним підприємствам не лише забезпечити дотримання податкового законодавства, а й сформувати ефективну систему внутрішнього контролю та податкового управління, що сприяє підвищенню фінансової стійкості, оптимізації ресурсів та сталому розвитку.

Податковий консалтинг відіграє системоутворюючу роль у стратегічному розвитку підприємства. Водночас на практиці реаліза-

ція цих функцій ускладнюється через обмежені ресурси, нестачу кваліфікованих кадрів та невизначеність податкового середовища. Ідентифікація цих проблем є необхідною умовою для формування обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення податкового консалтингу в аграрному секторі.

Однією з ключових проблем є обмежений рівень інтеграції податкового консалтингу в систему стратегічного управління підприємством. У багатьох аграрних підприємствах податкові рішення мають фрагментарний характер і приймаються переважно з орієнтацією на поточні зобов'язання, без урахування довгострокових цілей сталого розвитку. Це знижує можливості використання податкового консалтингу як інструменту стратегічного планування.

Суттєвим обмеженням виступає недостатній рівень аналітичного забезпечення податкових рішень. Відсутність системного податкового аналізу, прогнозування податкових платежів та оцінки альтернативних варіантів господарських операцій ускладнює обґрунтування управлінських рішень та підвищує рівень податкових ризиків.

Таблиця 1

Інструменти податкового консалтингу

Інструмент	Опис	Очікуваний результат для аграрного підприємства
Податкове планування	Розробка податкових стратегій з урахуванням специфіки бізнесу та змін у законодавстві	Мінімізація податкових витрат, підвищення фінансової стійкості
Аудит податкових зобов'язань	Аналіз звітності та виявлення помилок у податкових деклараціях	Зниження ризику штрафів та податкових перевірок, підвищення точності звітності
Консультування щодо законодавчих змін	Інформування про нововведення та рекомендації щодо адаптації	Своєчасне дотримання податкового законодавства та використання пільг
Підготовка податкової звітності	Складання декларацій та перевірка їх відповідності вимогам	Забезпечення відповідності стандартам, уникнення санкцій
Оптимізація податкових платежів	Визначення законних способів зменшення податкового навантаження	Ефективніше використання фінансових ресурсів, підвищення інвестиційної привабливості
Інтеграція цифрових технологій	Використання програмного забезпечення для обліку, аналізу та контролю податкових операцій	Автоматизація процесів, зменшення людського фактору та помилок
Консультації щодо інвестицій та фінансового планування	Планування капітальних вкладень і фінансових потоків з урахуванням податкових наслідків	Підвищення інвестиційної привабливості та забезпечення сталого розвитку

Джерело: сформовано автором на основі [19; 21]

Окремої уваги потребує обмежена доступність професійних консалтингових послуг для малих і середніх аграрних підприємств. Висока вартість податкового консалтингу та нестача внутрішніх фінансових ресурсів часто стримують його використання, що негативно впливає на фінансову стабільність таких підприємств та їх здатність до довгострокового розвитку.

Також проблемою є низький рівень податкової культури та управлінської обізнаності керівників окремих аграрних підприємств щодо можливостей податкового консалтингу. Це призводить до недооцінки його ролі в управлінні податковими ризиками та формуванні податкової стратегії розвитку.

Важливим стримувальним фактором залишається високий рівень невизначеності податкового середовища, що ускладнює прогнозування податкових наслідків управлінських рішень. За таких умов податковий консалтинг часто зосереджується на реагуванні на поточні зміни, а не на формуванні стабільної довгострокової податкової моделі розвитку підприємства.

Ураховуючи виявлені проблеми та недоліки функціонування системи податкового консал-

тингу в Україні, стає очевидною потреба не лише у вдосконаленні нормативно-правової бази, а й у визначенні конкретних напрямів його застосування для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору. З огляду на обрані нами вище Цілі сталого розвитку ООН, доцільно конкретизувати механізми їх досягнення на рівні аграрних підприємств, одним із яких виступає податковий консалтинг, який забезпечує інтеграцію стратегічних цілей сталого розвитку з практичними управлінськими рішеннями у сфері оподаткування. Для систематизації взаємозв'язку між окремими Цілями сталого розвитку та інструментами податкового консалтингу доцільно узагальнити відповідні положення у табл. 2.

Інтеграція податкового консалтингу у комплексні дорадчі програми відкриває нові можливості для формування фінансово стійких, соціально відповідальних та інноваційно орієнтованих агропідприємств.

Висновки. Результати дослідження підтверджують, що розвиток системи податкового консалтингу є одним із ключових факторів реалізації Цілей сталого розвитку в аграрному секторі, зокрема в частині забезпечення економічного зростання, модернізації виробни-

Таблиця 2

**Реалізація цілей сталого розвитку аграрних підприємств
через інструменти податкового консалтингу**

Ціль сталого розвитку (ЦСР)	Як податковий консалтинг сприяє досягненню	Очікуваний результат для агропідприємства
ЦСР 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства	Оптимізація податкового навантаження, фінансове планування, стимулювання інвестицій у сільське господарство	Підвищення продуктивності, економічна стійкість, забезпечення продовольчої безпеки
ЦСР 8. Гідна праця та економічне зростання	Оптимізація податкових платежів, фінансове планування, підтримка малого і середнього агробізнесу	Створення робочих місць, зростання рентабельності, фінансова стабільність
ЦСР 9. Промисловість, інновації та інфраструктура	Консультації щодо інвестицій у модернізацію виробництва, використання податкових пільг на інновації	Впровадження сучасних технологій, підвищення ефективності виробництва
ЦСР 12. Відповідальне споживання та виробництво	Планування податкових стимулів для ресурсоефективних та екологічних проєктів	Оптимізація витрат, зменшення витрат ресурсів, підвищення екологічної відповідальності
ЦСР 13. Боротьба зі зміною клімату	Консультації щодо податкових пільг на «зелені» інвестиції та адаптацію до кліматичних ризиків	Зменшення негативного впливу на довкілля, підвищення кліматичної стійкості
ЦСР 17. Партнерство заради цілей	Формування комплексної системи податкового консалтингу із залученням державних органів, дорадчих служб та асоціацій	Підвищення ефективності державної підтримки, зміцнення інституційної взаємодії

Джерело: сформовано автором на основі [11; 12; 21]

цтва, відповідального використання ресурсів, адаптації до кліматичних викликів та формування ефективних партнерських взаємодій. Податковий консалтинг сприяє підвищенню ефективності державної підтримки аграрного сектору та формуванню фінансово стабільного, інноваційно орієнтованого агробізнесу.

Встановлено, що податковий консалтинг аграрних підприємств охоплює комплекс взаємопов'язаних консультаційних, аналітичних та супровідних заходів, спрямованих на забезпечення податкової безпеки, оптимізацію податкового навантаження, зниження правових ризиків та підвищення якості управлінських рішень. Комплексний характер таких послуг дозволяє агропідприємствам ефективніше планувати господарську діяльність, інвестиції та взаємодію з контролюючими органами. Поряд із виробничим дорадництвом критично важливим є фінансове та податкове консультування, яке дозволяє малим аграрним підприємствам ефективно управ-

ляти фінансовими потоками, оптимізувати податкове навантаження, планувати інвестиції та забезпечувати фінансову стійкість. Податковий консалтинг допомагає аграріям орієнтуватися у складній системі оподаткування, своєчасно використовувати податкові пільги та преференції, уникати фінансових ризиків і штрафних санкцій. Ефективне використання всіх можливостей сучасних цифрових технологій як у виробничій, так і у фінансово-податковій сферах потребує залучення висококваліфікованих фахівців та інтеграції їхніх послуг у комплексні дорадчі та управлінські програми. Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на обґрунтування пріоритетних напрямів державного регулювання ринку податкового консалтингу в Україні, а також на розробку моделей його уніфікації з європейськими підходами до інституційного забезпечення консалтингової діяльності та адаптації кращих практик до національних умов господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Грудзевич Ю. Роль консалтингових компаній у забезпеченні ефективного податкового планування для малого та середнього бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-62> (дата звернення: 31.12.2025)
2. Ткачик Ф. П., Дармопук І. В. Податкове консультування як спосіб мінімізації ухилення від оподаткування. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2014. Вип. 9. Ч. 5. С. 204-208. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09/261.pdf (дата звернення: 31.12.2025)
3. Панура Ю. В. До питання податкового консультування. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2019. № 11. С. 138-142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2019_1_24 (дата звернення: 31.12.2025)
4. Безпалько І. Р. Податкове консультування в Німеччині: досвід для України. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/47.pdf (дата звернення: 31.12.2025)
5. Ромашко О., Черевань А. Розвиток світового ринку податкового консалтингу. *Економіка та суспільство*. 2025. № 74. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-115> (дата звернення: 31.12.2025)
6. Тучак Т., Крутень Х. Європейська модель функціонування системи податкового консультування. *Економіка та суспільство*. 2020. № 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-53> (дата звернення: 31.12.2025)
7. Кононенко Л., Зайченко В. Дорадча діяльність у контексті мультифункціональності малого агробізнесу. *Економіка та суспільство*. 2025. № 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-20> (дата звернення: 31.12.2025)
8. Кононенко Л. В., Зайченко В. В. Еволюційні передумови розвитку сільського господарства та дорадництва на засадах формування Society 5.0. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2024. Вип. 12(45). С. 119-126. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12\(45\).119-126](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12(45).119-126) (дата звернення: 31.12.2025)
9. Кононенко Л., Савченко В., Карнаушенко А. Консалтинг в агробізнесі. сучасний стан, проблеми та перспективи. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. № 17. С. 50-56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.17.7> (дата звернення: 31.12.2025)
10. Лема О. І., Матковський О. А., Коваль О. Р., Сярий І. В. Сталий розвиток аграрних підприємств в Україні. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2023. № 2 (9). С. 289–296. DOI: <https://doi.org/10.23939/smeu2023.02.289> (дата звернення: 31.12.2025)
11. Цілі сталого розвитку ЦСР: Резолюція Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1. URL: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogorozvytku/> (дата звернення: 31.12.2025)

12. Ізмайлов Я. О., Єгорова І. Г. Шляхи вирішення проблем податкового консультування в Україні з використанням досвіду зарубіжних країн. *Бізнес Інформ*. 2020. № 7. С. 262-269. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-262-269> (дата звернення: 31.12.2025)
13. Положенням про порядок організації та проведення конкурсів на право виконання консалтингових (консультаційних, аудиторських, юридичних та оціночних) послуг: Наказ Національного агентства України з управління державними корпоративними правами від 15.07.1999 р. № 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0633-99#Text> (дата звернення: 31.12.2025)
14. Перелік послуг, які можуть надавати аудитори: Рішення Аудиторської палати України від 27.09.2007 р. № 182/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr244230-11> (дата звернення: 31.12.2025)
15. Асоціація податкових консультантів України: веб-сайт. URL: <https://www.tax-ac.com.ua/> (дата звернення: 31.12.2025)
16. Офіси податкових консультантів. Офіційний вебсайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/others/kontakti/ofis-podatkovih-konsultantiv> (дата звернення: 31.12.2025)
17. Курілов Є. Офіси податкових консультантів викликають питання, що не так з новою ініціативою. аналіз. URL: <https://renews.com.ua/ekonomika/ofisi-podatkovih-konsyltantiv-viklikaut-pitannia-sho-ne-tak-z-novou-iniciativou-analiz/> (дата звернення: 31.12.2025)
18. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text> (дата звернення: 31.12.2025)
19. Соболевська К., Тучак Т. Специфіка професії податкового консультанта. *Збірник наукових праць. 2021 ЛОГОС*. <https://doi.org/10.36074/logos-05.02.2021.v1.32> (дата звернення: 31.12.2025)
20. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність. Закон України від 17.06.2017 № 1807.IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text> (дата звернення: 31.12.2025)
21. Фоміна О. В., Ромашко О. М. Податковий консалтинг як інструмент підтримки підприємницької діяльності організацій. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука. Серія Економічні науки*. 2023. № 10(78). С. 97.102. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-10-9293> (дата звернення: 31.12.2025)

REFERENCES:

1. Grudzevych Yu. (2024) Rol konsal'tynhovykh kompanii u zabezpechenni efektyvnoho podatkovoho planuvannia dlia maloho ta serednoho biznesu [The role of consulting companies in providing effective tax planning for small and medium-sized businesses]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-62> (accessed December 31, 2025).
2. Tkachyk F. P., Darmopuk I. V. (2014) Podatkove konsultuvannia yak sposib minimalizatsii ukhylennia vid opodatkuвання [Tax advice – way to minimize tax evasion]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences*, vol. 9(5), pp. 204–208. Available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09/261.pdf (accessed December 31, 2025).
3. Panura Yu. V. (2019) Do pytannia podatkovoho konsultuvannia [To the issue of tax consulting]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Mukachevo State University*, vol. 11, pp. 138–142. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2019_1_24 (accessed December 31, 2025).
4. Bezpal'ko I. R. (2018) Podatkove konsultuvannia v Nimechchyni: dosvid dlia Ukrainy [Tax advising in Germany: Experience for Ukraine]. *Efektyvna ekonomika – Efektyvna ekonomika*. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/47.pdf (accessed December 31, 2025).
5. Romashko O., Cherevan A. (2025) Rozvytok svitovoho rynku podatkovoho konsal'tynhu [Development of the global tax consulting market]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 74. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-115> (accessed December 31, 2025).
6. Tuchak T., Kruten K. (2020) Yevropeiska model funktsionuvannia systemy podatkovoho konsultuvannia [European model of OF SYSTEM FUNCTIONING TAX ADVICE]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-53> (accessed December 31, 2025).
7. Kononenko L., Zaichenko V. (2025) Doradcha diialnist u konteksti multifunktsionalnosti maloho ahrobiznesu [Agricultural extension in the context of the multifunctionality of small agribusiness]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-20> (accessed December 31, 2025).
8. Kononenko L. V., Zaichenko V. V. (2024) Evoliutsiini peredumovy rozvytku sil'skoho hospodarstva ta doradnytstva na zasadakh formuvannia Society 5.0 [Evolutionary prerequisites for the development of agriculture and agricultural advisory service on the basis of the formation of Society 5.0]. *Tsentralkoukrainskyi naukovyi visnyk. Ekonomichni nauky – Central Ukrainian Scientific Bulletin. Economic Sciences*, vol. 12(45), pp. 119–126. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12\(45\).119-126](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12(45).119-126) (accessed December 31, 2025).

9. Kononenko L., Savchenko V., Karnaushenko A. (2023) Konsal'tynh v ahrobiznesi: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy [Consulting in agribusiness: Current state, problems, and prospects]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika – Taurida Scientific Herald. Series: Economics*, vol. 17, pp. 50–56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.17.7> (accessed December 31, 2025).
10. Lema O. I., Matkovskiy O. A., Koval O. R., Siaryi I. V. (2023) Stalyi rozvytok ahrarynykh pidpriemstv v Ukraini [Sustainable development of agricultural enterprises in Ukraine]. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku – Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Formation and Development Problems*, vol. 2(9), pp. 289–296. DOI: <https://doi.org/10.23939/smeu2023.02.289> (accessed December 31, 2025).
11. United Nations. (2015) Tsili staloho rozvytku [Sustainable Development Goals]. UN General Assembly Resolution No. 70/1. Available at: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogorozvytku/> (accessed December 31, 2025).
12. Izmailov Y. O., Yegorova I. H. (2020) Shlyakhy vyrishennya problem podatkovoho konsul'tuvannya v Ukraini z vykorystannyam dosvidu zarubizhnykh krayin [Ways to Solve the Problems of Tax Counseling in Ukraine Using the Experience of Foreign Countries]. *Biznes Inform – Business Inform*, vol. 7, pp. 262–269. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-262-269> (accessed December 31, 2025).
13. Polozhennia pro poriadok orhanizatsii ta provedennia konkursiv na pravo nadannia konsal'tynhovykh posluh [Regulation on the procedure for organizing and conducting tenders for consulting services]. Nakaz Natsionalnoho ahentstva Ukrainy z upravlinnia derzhavnymy korporatyvnymy pravamy vid 15.07.1999 № 131. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0633-99> (accessed December 31, 2025).
14. Perelik posluh, yaki mozhut nadavaty audytory [List of services that may be provided by auditors]. Rishennia Audytorskoï palaty Ukrainy vid 27.09.2007 № 182/5. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr244230-11> (accessed December 31, 2025).
15. Association of Tax Consultants of Ukraine. (n.d.). Available at: <https://www.tax-ac.com.ua/> (accessed December 31, 2025).
16. Ofisy podatkovykh konsultantiv [Tax consulting offices]. Available at: <https://tax.gov.ua/others/kontakty/ofis-podatkovih-konsultantiv> (accessed December 31, 2025).
17. Kurilov Ye. (n.d.) Ofisy podatkovykh konsultantiv vyklykaiut pytannia: shcho ne tak z novoiu initsiatyvoiu [Tax consulting offices raise questions: What is wrong with the new initiative]. Available at: <https://renews.com.ua/ekonomika/ofisi-podatkovih-konsyltantiv-viklikaut-pitannia-sho-ne-tak-z-novou-iniciativou-analiz/> (accessed December 31, 2025).
18. State Statistics Service of Ukraine. (2010) Klasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti DK 009:2010 [Classification of types of economic activity]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10> (accessed December 31, 2025).
19. Sobolevska K., Tuchak T. (2021) Spetsyfika profesii podatkovoho konsultanta [Specifics of the tax consultant profession]. *LOGOS*, 2021. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-05.02.2021.v1.32> (accessed December 31, 2025).
20. Pro silskohospodarsku doradchu diialnist [On agricultural advisory activities]. Zakon Ukrainy vid 17.06.2017 № 1807.IV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15> (accessed December 31, 2025).
21. Fomina O. V., Romashko O. M. (2023) Podatkovyi konsal'tynh yak instrument pidtrymky pidpriemnyt'skoi diialnosti orhanizatsii [Tax consulting as a tool for supporting entrepreneurial activities of organizations]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Seriya: "Ekonomichni nauky" – International Scientific Journal Internauka. Series: Economic Sciences*, vol. 10(78), pp. 97–102. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-10-9293> (accessed December 31, 2025).

Дата надходження статті: 06.12.2025

Дата прийняття статті: 17.12.2025

Дата публікації статті: 29.12.2025